

Cevat Hakkı Tarım, Kırşehir Tarihi Üzerine Araştırmalar I*

Güneş ŞAHİN**

Cevat Hakkı Tarım (1893-1964) Cumhuriyet'in kültürel, sosyal ve siyasi gelişimine önemli katkıları olan bir aydındır. Babası Koca Ağa Oğlu Hakkı Efendi'den kalan büyük kütüphane sayesinde kendisini oldukça iyi yetiştirmiştir. İlk eşi, politikacı Osman Bölükbaşı'nın halasıdır. Kırşehir'de tarih, coğrafya ve beden eğitimi hocalığı yapmıştır. Kırşehir Vilayet Matbaa Müdürlüğü de yapan Tarım, Kırşehir Halkevi Dergisi "Kılıçözü"nde yazılar kaleme almıştır (1946). Kırşehir Gazetesi'ni uzun yıllar çıkartmıştır. 1944-1946 yılları arasında Kırşehir Belediye Başkanlığı da yapan Tarım'ın Kırşehir Tarihi Üzerine Araştırmalar I (1938), Kırşehir: Tarih ve Coğrafya Lügati (1940), Kırşehir Tarihi (1947), Tarihte Kırşehri, Gülşehri ve Babailer, Ahiler, Bektaşiler (1948), Kırşehir Ansiklopedisi: Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Biyografya Sözlüğü (1960) kitapları vardır.

Cevat Hakkı Tarım'ın Kırşehir Tarihi Üzerine Araştırmalar adlı kitabını Kırşehir Vilayet Matbaa Müdürlüğü görevinde iken 1938'de kaleme almıştır. Eserin en önemli özelliği, yayınladığı tarih itibarıyla, Cumhuriyet döneminde Kırşehir tarihi üzerine yapılan detaylı çalışmalardan biri olma niteliğine sahip olmasıdır.

Önsöz niteliğindeki *Başlarken* hitabının yapıldığı (s. 6-9) eser, Kırşehir'in coğrafya ve tarih bakımından özelliklerinin tanıtımının yapıldığı iki ayrı bölümle (s. 10-17); (s. 17-40) devam etmektedir. Üçüncü bölümde

---

* Cevat Hakkı Tarım, *Kırşehir Tarihi Üzerine Araştırmalar I*, Kırşehir Vilayet Matbaası, Kırşehir 1938, XIX+251 sayfa.

** Arş. Gör. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü. guenessahin99@yahoo.com.

Etilerden Selçuklulara kadar anıtlar (s.40-49), dördüncü bölümde Selçuklulardan Cumhuriyet Dönemi'ne kadar anıtlardan (s.51-203) bahsetmektedir. Beşinci ve son bölümde ise Kırşehir'in Uluları başlığı altında (s.203-235) şehirde yaşamış dönemin önemli düşünür ve âlimleri hakkında biyografik anlatımlar vardır. Kitap, sonuç, indeks, tashihihler-ilaveler ve resimler kısımlarıyla son bulmaktadır. İçeriği bu şekilde oluşturulan eser özellikle Kırşehir tarihi, coğrafyası ve arkeolojisi üzerinde araştırma yapanlar için yararlı bir kaynak niteliğindedir.

Kırşehir'in öneminin özellikle kültür bakımından olduğu vurgusunu yaparak kitaba başlayan Tarım, Coğrafi Bakımdan Kırşehir (s. 10-17) başlığı taşıyan ilk bölümde şehrin mülki sınırlarını çizerek mevcut yer altı ve yerüstü kaynaklarından bahsetmektedir. Özellikle Kızılırmak kavsi içinde genel olarak mermer, kireç taşı ve alçı bulunduğu ifade edilmektedir. Orman ve ağaçtan yoksun sayılabilecek şehrin iklimi *yayla iklimi* olarak nitelendirilmektedir. Halkın % 90'nın çiftçi, % 5'i tüccar ve zanaatkâr diğer % 5'i de amelelilik ve çobanlıkla uğraştığı göz önünde tutularak bölgenin genelinde çiftçilik yaygındır. Şehirde bazı yerlerin ipek böcekçiliğine, tütün ve pamuk yetiştirmeye uygun olduğu ifade edilmekte fakat şehrin genelinde arpa, buğday ve çavdar yetiştirildiği belirtilmektedir. Meyvelerden elmanın, eriğin, bademin, kayısının ve armudun çok fazla yetiştigi ve bölge açısından başlıca servet kaynağının meyvecilik, bağcılık olduğu özellikle vurgulanmaktadır. Hayvancılıktan ve bundan elde edilen ürünler halıcılık ve dokumacılıkta kullanılır. Meyve ve üzümün, tiftik ve yapağının çok fazla olduğu Kırşehir'de bölge ekonomisi için meyve-sebze konserveçiliğinin ve dokuma fabrikalarının kurulmasının yeni kazanç kaynakları olabileceği üzerine dikkat çekilmektedir. Cumhuriyet Türkiye'sinin 1938'deki ekonomik şartları göz önünde tutulduğunda yapılan bu tespit oldukça önemlidir. Zira yeni gelişmekte olan ülkede aktif üretimi sağlayan bir sanayileşmeye ihtiyaç büyüktür.

Halkın konuştuğu dil katıksız Türkçedir. Kırşehir ve köylerinde yaşayan halk, köylü ve Türkmen olarak iki ayrılmaktadır. Köylüler kendilerini bu toprakların en eski sahibi ve sakinleri olarak nitelendirmekte, Türkmenler ise sonradan bölgeye gelen Türk aşiretleri olduklarını ifade etmektedirler. Aşiretlerde düğün, bayram, ölüm gibi durumlarda merasim, adet ve ananeler genellikle birbiri ile aynıdır. Cenazelerde Türkmen ya da köylü ayrımı olmaksızın halk birbirinin yardımına koşar, cenaze evine yemek ve koyun yollar, ağıtlar yakar, günlerce elbiselerini ters giymek suretiyle yas tutar. Genç kızlar yaşlanıncaya kadar başlarına bürgü örtmezler. Çarşafa; Arap çarı, başörtüsüne; acem şalı denilmesi Türklere tesettürün sonradan girdiğini göstermektedir. Köylerde yaşlı kadınlara herkes hürmet eder ve kendisine

baş sedirde yer verilir. Evde erkeği olmasa bile köylü kadın konuğunu ağırlar. Her çalışma sahasında erkeklerine yardım eden kadınlar, evlerinde de halı, kilim, seccade, cicim, heybe, aba, pala dokurlar. Şehrin nüfusu 1935 yılında yapılan sayıma göre 145.674 olarak kaydedilmekte ise de nüfus kütüğüne göre 150.000'dir. 1938'de şehrin kazaları Avonos, Çiçekdağı ve Mucur'dur.

Kırşehir'in yazılmış bir tarihi bulunmamaktadır. Ancak memleketin her tarafında uzanan höyükler, mağaralar, örenler ve kale adı ile anılan yerler, toprağın altından ve üstünden çıkan heykeller, çanaklar, çömlekler, paralar, ev ve ziraat eşyaları çok eski çağlardan beri insanların bu bölgeyi yurt edindiklerini göstermektedir. Eskiçağlarda bölgeye Etiler, Gasgaslar, Frigyalılar ve Kapadokyalılar hâkim olmuştur. Anadolu'ya Türk akınlarının başlaması ile birlikte Kırşehir Selçuklular döneminde Danişmentlilerin eline geçmiştir. Aslında bu dönemde Kırşehir, Selçuklular oğullarına toprak taksim ederken bazen Danişmentlilerin bazen de Selçukluların eline geçmiştir. Danişmentlilerin eline hangi yıl ve nasıl geçtiğine dair bir kayda rastlamadığımı ifade eden yazar bu bilgileri Mükrimin Halil'in Anadolu'nun Fethi (s.51-72), Talat Mümtaz'ın Kastamonu Tarihi (s. 72-79), H. Fehmi Turgal'ın Anadolu Selçukluları, İbni Bibi'nin Hotisma Tab'ı ve Akserayî Tezkeresi kaynaklarını dipnot göstererek vermektedir. Moğollar Selçukluları hâkimiyetleri altına aldıklarında asi Baba İshak Giyaseddin Keyhüsrevle Malya Ovası'nda çarpışmıştır. 1244 senesinde fetret devrinden sonra Kırşehir Eratnaoğullarının eline geçmiştir. Mehmet Eratna adına basılan para bu ihtimali kuvvetlendirmektedir. Ancak Anadolu'nun bu çağlardaki tarihi gibi Kırşehir'in bu döneme ait tarihi de biraz karışık ve karanlıktır. Yıldırım Beyazid'in karışıklık içinde geçen saltanatı zamanında Mürüvvet Bey Kırşehir Kalesi'ni alarak Kadı Burhaneddin'e teslim etmiştir. Kadı Burhaneddin Kırşehir Kalesi'ni tamir ettirmiş ve şehre 15 km uzaklıktaki Cemele Kalesi'ni almıştır. Bundan sonra şehir Karamanoğullarının büyük yağmalarına maruz kalmış ve Timur ve Beyazid arasında gerçekleşen Çubuk Ovası'ndaki savaşta Kırşehir Karamanoğullarına geçmiştir. Fatih Sultan Mehmet İstanbul'un fethinden sonra Karamanoğlu Beyliği'ne Cem'i tayin etmiş ve böylece şehir Osmanlılar idaresine geçmiştir. Kırşehir'in Osmanlılar idaresindeki halini baştanbaşa yokluk, açlık, ölüm ve zulümle dolu olduğunu ifade eden yazar, Cumhuriyet yönetiminin bu felaket döneminden tüm ülke ile birlikte şehri de k ve bu kutsal idareye bir kez daha minnet duyduğunu belirtmektedir.

Kırşehir'in tarihi sürecinin anlatıldığı bölüm şehrin aldığı isimlerle noktalanmaktadır. Şehrin Etiler dönemindeki aldığı isim bilinmemektedir. Romalılar zamanında Kibert'in haritasında ismi Akova Seraverna diye

kayıtlıdır. Yunanlılar Kırşehir'e Makisos adını vermişlerdir. Kapadokyalılar ve Romalılar döneminde isminin Parnasus olduğu anlaşılma ile birlikte Bizanslılar döneminde şehrin adı Justinianopolis'tir. Selçuklulara bir harabe şeklinde geçen şehrin, Kırşehir adını bu dönemde aldığı görülmektedir. Kentin Selçuklular hâkimiyeti ile aydınlığa kavuştuktan sonra Gülşehri diye anıldığı, Ahilerin erkân ve ayininden bahseden Fütüvvetnamelerden ayrıca Hacı Bektaş vilayetnamesinden anlaşılmaktadır.

Üçüncü bölümde Etiler'den Selçuklular dönemine kadar kentte inşa edilen anıtlardan bahsedilmektedir. Kırşehir'in tarihi mevcudiyetinin ve kıdeminin en canlı şahitleri olarak nitelendirdiği höyüklerin en büyüğü Kılıçözü Çayı'nın yanında, halkın da kale dediği tepedir. Kırşehirliilerin ağzında dolaşan "Kalede evi, Kındamda bağı olmayana kız verilmez" sözünün bu tepede vakti ile ev bulunduğunu ima ettiği bildirilmektedir. Kayseri-Kırşehir şosesindeki Gölhisar Höyüğü, Karakurt kaplıcasına giden yolda Sevdiğin Höyüğü, Seyfe Gölü'nün doğusundaki düzlükte bulunan Sulucakara Höyüğü, üzerinde Öküz Taşı bulunan Savcılı Dokuz Höyüğü ve Garipli Höyüğü şehrin belli başlı höyükleridir. Şehrin 25 km güneybatısında Sıdıklı Çayı'nın hâkim noktasında doğal bir höyük biçiminde yükselen örene de Kulpak adı verilir. İnerin özellikle Mucur- Hacı Bektaş yolunda fazlalığından bahseden yazar, Savcılı Dokuz köyünün biraz ilerisindeki anıtın, kağına koşulu iki öküz başını gösteren bir taş olduğunu ve köylülerin bu taşta Öküz Taşı dediklerini belirtmektedir. Akpınar Köyü'nün 2 km kuzeyindeki Üç Ayak ismi verilen tarihi eserin (Miladi 3.000'nci yıl) mabet ya da saray olduğu farz edilmektedir. Çiçekdağı kazasının uzak bir noktasında bulunan Kilise Fakılı ve Kilise Yeri harabeleri de kentin anıtsal zenginlikleri arasındadır. Bu yerlerden başka Kırşehir'in merkez ve köylerinde, Kaman nahiyesinde, Mucur ile Garipli Höyüğü arasında, Karadurak Köyü yakınında, Çiçekdağı'nın meşelerle kaplı Salep Deresi'nde, Yerköy şosesi üzerinde Tosun Burnu, Demirli ve Boztepe köyleri civarında birçok örenler, heykel, sütun başlığı, mabet, mezar, hamam taşları, su ve şarap küplerine rastlanılmaktadır. Yazar, verdiği bu bilgilere kaynak olarak özellikle Kırşehir Sıhhi Coğrafyası kitabını ve Cacabey Vakıfnamesi'ni göstermektedir.

Selçuklulardan Cumhuriyet dönemine kadar şehirdeki anıtların anlatıldığı dördüncü bölüme yazar, kentin merkezinde bulunan Melik Gazi Türbesi'nin tarihsel özelliğini izah etmekle başlamaktadır. Halkın Melik Gazi dediği bu kümbet, kesme taştan sekiz köşeli ihram ve eski Türk çadırı şeklindeki tepesine geçirilen mahrutî külahı ile kentin tam ortasında Cacabey Camii'nin 50 m. gerisindedir. Kapısının üzerinde bulunan kitabeden anlaşıldığına göre binayı Mengüçoğlu Muzafferüddin Mehmet'in

cariyelerinden birisi efendisi Melik Muzafferüddin Mehmet için yaptırmıştır. Burası bir medrese biçiminde değil ancak âlimlerin araştırma yaptığı bir enstitü niteliğindedir. Bu yılda (1938) harap halindeki türbenin Cumhuriyet Hükümeti tarafından tamir ettirildiğini ifade eden yazar, hükümetin anıtları korumak yolunda harcadığı bu mesaiyi şükranla kaydetmektedir. Mengüçoğulları hakkında kısa bir bilgi verdikten sonra Melik Muzafferüddin Mehmet türbesine bitişik olan ve Lale Camii'nin tanıtımına geçer. Bu anıtın mimari tarza göre bir camiden çok, kervansaray ya da namazgâh olarak inşaa edildiğini farz eden yazar, binanın Muzafferüddin Mehmet'e ya da lalalarından birisine ait olabileceğini ifade etmektedir. Binanın bazı yerleri yıkılıp sadece üç kubbesi kalınca sonradan kemerlere örülerek kapı ve mihrap ilavesiyle camiye çevrilmiştir. Camii üzerinde kitabe bulunmamaktadır.

Aynı bölüm içinde, Kılıç Aslan'ın vezirlerinden Kırşehir Valisi Nurettin Caca'dan ve yaptırdığı Cacabey Camii'nden detaylı bir biçimde bahsedilmektedir. Hicri 671'de (1272-1273) yaptırılan Cacabey Medresesi Selçuklu mimarisinin en güzel örneklerindedir. Genel olarak bütün ihtişamı kapısında ve minaresindedir. Minarenin yüksekliği 35 metre, çevresi 7 metredir. Kırmızı tuğladan, özenilerek yapılan minare mavi çinilerle süslüdür. Halk bunun için buraya cıncıklı minare der. Kapısının üzerindeki kitabelerden burasının bir rasat kulesi olduğunu belirten yazar, 40-50 sene önce minaresinden şerefesine kadar kule şeklinde açıklığın olduğunu ve sonradan küp şeklinde bir kubbe ile kapatıldığını ifade etmektedir. Yazar, Cacabey Camii hakkındaki kayıtları 1325-1909 tarihi Ankara Salnamesinden aktarmaktadır. Camii kapısındaki kitabelerin en altında sonradan konulduğu anlaşılan farsça yazılı kitabe hakkında detaylı bilgiyi de, Kitap Saraylar Direktörü H. F. Turgal'ın 473 sayılı ve 01/01/1937 Kırşehir Gazetesi'ne "Kırşehir'de bir İlhani Kitabesi" başlıklı makalesinden vermektedir. Nurettin Caca hakkında tarihsel bilgi veren yazar, Nurettin Caca'nın Mevlana'nın en yakın müritlerinden olduğunu aralarında geçen bir olayı örnek vererek anlatmaktadır. Aynı zamanda Nurettin Caca'nın Mevlana ile mektuplaşmalarından da bahsetmektedir. Kümbet Altı denilen, şehre hâkim sırtlar üzerindeki mezarlık içinde bulunan kümbet, Abdullah kızı Fatma Hatuna ait bir türbedir. İlhani büyüklerinden olduğu düşünülen Hoca Aka tarafından Hicri 686'da (1287-1288) yaptırıldığı ifade edilmektedir. Türbe ehram şeklindedir ve kesme taşlardan yapılmıştır. Yapısında Melik Gazi Türbesi'ndeki özen yoktur. Kırşehir'de yatan Horasan erlerinden Eşşeyh Süleyman ibnilmerhum-ü-lmağfur Eşşeyh Hüseyinil Mevlevi ibnilmerhum Şemsddin türbesi (Süleyman Türkmani Türbesi) imaret denilen mahallede, şehre hâkim bir tepe üstündedir. Türbe birkaç defa yıkılıp yeniden

yapıldığından kitabesi kaybolmuştur. Türbe sayvanının sol tarafında torunlarından Şeyh Hasan ve Şeyh Süleyman'ın kabirleri vardır.

Mevlevî tarikatına mensup Hüseyin'in oğlu Süleyman Türkmanî hakkında tarihi bilgiler veren yazar, Mevlana'nın oğlu Bahaddin'in teşvikiyle Mevlevî tarikatını yaymak için Süleyman Türkmanî'nin Kırşehir'e geldiğini ifade etmektedir. Yazar'ın Amasya Tarihi'nden aktardığı bilgiye göre; "Süleyman Türkmanî'nin Lokman Baba'nın halifesi olarak gösterilmesini ve Baba İlyas'ın torunu Âşık Paşa'ya hocalık yapmasının bildirilmesi bu zatın Babaliler'le münasebeti ihtimalini daha çok kuvvetlendirmektedir. (C. 2, s. 470)" Süleyman Türkmanî'nin Ahmet Gülşehri'ye ve Âşık Paşa'ya önderlik ettiği belirtilerek Türkmanî'nin Türkçe yazılmış bir kitabının Yozgat'ta B. Hilmi adında bir kişinin kütüphanesinde bulunduğunu ve bu kitaba ulaşırsa kendisi hakkında daha detaylı bilgiye ulaşılacağını bildirmektedir. Yazar Süleyman Türkmanî'nin Vakfiyesi'nin bir suretini verdikten sonra Muhterem Melik Hatun türbesini tanıtmıştır. İmaret mahallesinde bulunan bu türbe, Mehmet İbrahim kızı Melik Hatun'a aittir. Kabrin üzerindeki 2 metreye yakın mermer sanduka Selçukî biçimindedir. Kabre sonradan konulan diğer üç kabrin bu kadınla bir ilgisi yoktur. Âşık Paşa Türbesi, Kırşehir'in kuzeyden doğuya doğru uzanan kızıl tepeleri üzerindedir. Türbeyi Paşa'nın ölümünden sonra biraderinin oğlu Alâeddin Ali Şah yaptırmıştır. Güzel bir bahçe içinde bulunan türbenin cephesindeki pencere ile saçak arasında, zarif bir mermere oyulmuş kitabe vardır. Âşık Paşa, Horasan'dan Anadolu'ya göç eden tanınmış sufilerden Baba İlyas'ın torunu ve Muhlis Paşa'nın büyük oğludur. Âşık Paşa'nın Kırşehir'de doğup doğmadığına dair kesin bir bilgi vermekten sakınan yazar, kitabesinden Hicri 670'de (1271-1272) doğduğunun Hicri 733'te (1332-1333) öldüğünü bildirmektedir. Yazar bu bilgileri verdikten sonra, Fuat Köprülü'nün Türk Edebiyatı'nda İlk Mutasavvıflar ve Anadolu'da İslamiyet ve Hasan Ali Yücel'in Türk Edebiyatı'na Toplu Bir Bakış isimli eserlerini kullanarak Sufiliğin Doğuşu, Türklerde Tasavvufun İntişarı, İlk Türk Mutasavvıfları, Anadolu'da Sufilik temalarını kısaca anlatmaktadır. Bu başlıklarla Âşık Paşa ve ailesinin ve dolayısıyla Horasan Erenleri'nin tarihsel serüvenini de açıklığa kavuşturmaktadır. Âşık Paşa'nın adını ebedileştiren en değerli ve önemli eseri Maarifname, Gencname de denilen Garipname'sidir. Yazar Atatürk çocuklarının, eserlerinde Türk'ü ve Türk dilini yücelten Âşık Paşa'yı asla unutmayacaklarını ifade etmekte ve Kırşehir'de Âşık Paşa'yı anma törenlerinin bu yıl üçüncüsünün yapılmış olmasından gurur duyduğunu belirtmektedir. Âşık Paşa'nın Elvan (Ulvan), Selman (Süleyman) ve Can isimli üç oğlu vardır. Âşık Paşa neslinin Amasya, Çorum ve İstanbul'da yerleştiği ifade edilmektedir. Meşhur Tevarih-i Âli Osman kitabının yazarı

Âşık Paşa Zade'nin kendi silsilesini "Derviş Akmed Âşıkî ibni şeyh Yahya ibni şeyh Süleyman ibni Bâli Âşık Paşa" olarak verdiğini ve mahlasının Âşıkî, ceddinin ise Âşık Paşa olduğu belirtilmektedir.

Ahilerin ulusu Ahi Evran'ın türbesi Kırşehir'in tam ortasında bulunmaktadır. Selçuki tarzında üç kubbe tarzında inşa edilmiş olan yapı, bazı felaketler sonucunda tahrip olmuş bahçesindeki pek çok mezar taşları ve kitabeler kaybolmuştur. Şecerelere göre, Ahi Evran hakkında tarihsel bilgi veren yazar, Abdürrahim Şerif Beygu'nun Erzurum Tarihi (s. 191) eserini kaynak olarak göstermektedir. Fütüvvetnamelerden Ahi Evran'ın Ahi Evran Abdülmuttalib'in torunu, Hazreti Peygamber'in amcası Abbas'ın oğlu olduğunun ifade edildiğini bildirmektedir. Köprülü'nün Türk Edebiyatı'nda İlk Mutasavvıflar (s. 242) eserine göre de Ahi Evran, II. Alâeddin Keykubat'ın çağdaşıdır. Yazar, Ahi Evran hakkında diğer bazı bilgileri de Bektaşî Vilayetnamesine ve Ahmedî Gülşehri'nin "Keramati Ahi Evran" risalesine dayanarak vermektedir. Ahi Evran'ın Türk olduğu gerçeğini vurgulayan yazar, onun Süleyman Türkmanî'nin, Âşık Paşa'nın ve Hacı Bektaş Veli'nin izinden ilerleyerek Anadolu'ya geldiğini bir süre Denizli, Konya ve Kayseri'de oturduktan sonra Kırşehir'e yerleştiğini ifade etmektedir. Tarım'ın Gülşehri'den aktardığına göre Ahi Evran hiç evlenmemiş ve 93 yaşında ölmüştür. Ahi Evran hakkında verilen tarihsel bilgiden sonra; Ahiler ve Ahilik, Ahiliğin Babaîlik ve Bektaşîlikle Münasebeti, Ahiliğin Merkezi başlıkları altında Ahilik teşkilatını ayrıntılı bir biçimde anlatılmaktadır. Ahilik ile ilgili mevcut şecerenameleri, icazetnameleri, beratları ve Ahi Evran Vakfiyesinin dokümanlarını da okuyucuyla paylaşan yazar bu konuda akademik düzeyde çalışma yapan araştırmacılara ışık tutmaktadır.

Hacı Bektaş Dergâhı ve türbesi, Kırşehir'in Mucur ilçesine bağlı Hacı Bektaş köyündedir. Buraya Hacım ve Suluca Kara Höyük de denilir. Dergâh'ın içindeki avlu, meydan, çeşmeler, havuzlar, ekmek evi, aş evi, mihman evi, meydan evi ve kiler evi detaylarıyla anlatılmaktadır. Hacı Bektaş'ın ve Balım Sultan'ın türbeleri üçüncü avlu içinde bulunmaktadır. Türbe içindeki kitabelerden ayrıntılı bir biçimde bahsedilmektedir. Kitabelerin Türkçe olduğu görülmektedir. Balım Sultan türbesi Hacı Bektaş türbesinin 30-40 metre sağında ve inşası Selçuki tarzındadır. Bu türbeden başka avlu içinde Kadıncık Ana'nın ve Bektaş Efendi'nin de türbeleri vardır. Hacı Bektaş'ın Anadolu'ya gelişi, Bektaşîlik, Bektaşilerde Teşkilat: Ayin ve Erkân başlıkları altında bilgiler veren yazar Hacı Bektaş ve onun fikirlerini anlatmaktadır.

Şehrin 15 km güneybatısında, Emirburnu denilen dağın eteklerinde ve Karalar köyü civarında Karakurt adı ile anılan bir türbe, mescit ve kaplıca

vardır. Kesme taşlardan yapılan türbe Selçuki tarzındadır. Kitabesi kaybolan ve harabeye dönen bu anıtın bir an önce kurtarılması gerektiğini ifade eden yazar bu havalide oturan Karacakürt aşiretinin kendi reislerinin Karacakürt olduğunu ve asıl adlarının Karacakürt iken zamanla Karacakürd'e çevrildiğini söylediklerini belirtmektedir. Selçukluların Kırşehir'e armağan ettiği önemli eserlerden birisi de Konya ve Kırşehir arazisini birbirinden ayıran Kızılırmak'ın üzerindeki on üç gözlü Kesikköprüdür. Köprü'nün yanındaki kervansaray tamamen harabe halindedir. Kentin merkezinde, çarşının ucunda Yenice Mahallesi'nin köşesinde bulunan bir diğer yapı da Kapıcı Camii'dir. Yazarın babasından aktardığı bilgiye göre, camide bulunan kitabe Melik Gazi türbesinin karşısındaki medreseye aittir.

Kitabın beşinci ve son bölümünde Kırşehir'de yaşayan ulular anlatılmaktadır. Kadı Necmettin İbrahim bu ululardan birisidir. Köseadağ Savaşı'nın Anadolu'ya verdiği büyük zararlar sırasında Sivas'ı büyük bir yangından kurtaran bu zat Kırşehirlidir. Ancak kendisinin Kırşehir'de ne zaman, hangi ailede doğduğu ve nerede öldüğü hakkında kendi elinde bir bilginin olmadığı ifade edilmektedir. Kırşehirli olduğunu Eflakî tezkeresinden öğrendiği bir diğer kişi ise Şahabeddin'dir. Bu zatın yaşamı hakkında da detaylı bir bilgi yoktur. Yine Eflakî tezkeresinden Kırşehirli olduğunu öğrendiği bir kişi de Çağa Oğlu Mevlana Mecdeddin'dir. Tezkere'de bu zatın adının İmam Rabbani Seyyidilmüzekkirin Mevlana Kırşehiri" olarak geçtiğini ifade eden yazar, Anadolu'da Mevlana'nın hilafet verdiği bu zatın icazetnamesinin bizzat Mevlana'nın kendi eli ile yazdığını ifade etmektedir. Ahmet Gülşehri ve Mesut Gülşehri'nin Kırşehir'de dünyaya geldiklerini ve Kırşehir'i tarihe Gülşehri olarak tanıtan bu zatların bugün kendi şehirlerinde pek bilinmediğini söyleyen yazar, Ahmet Gülşehri'nin elli yıl Ahi Evran'nın muhasipliğini yaptığını belirtmektedir. Kendisinin bilinen Keremathlı Ahi Evran ve Felekname isimli iki eseri vardır. Yazar eserler hakkında bilgiler verdikten sonra Mesut Gülşehri'yi anlatır. Bu zat Âşık Paşa ve Ahmet Gülşehri ile yetişmiştir. Aslı farsça olan Süheyl ve Nevbahar adlı eser Hicri 751 (1350-1351) tarihinde yazılmıştır. Bu eser bir şark hikâyesidir. Mesut Gülşehri'nin bir de Türkçe tercümesinin olduğunu aktaran yazar, 1703 beyitten oluşan bu tercümenin adının Felekname-i Sadi Tercümesi olarak geçtiğini kaydeder. Yazar, Amasya Tarihi'nden aktardığı bilgi ile Edebalı'nın adının Mustafa ve kendisinin de Kırşehirli olduğunu ifade etmektedir. II. Murat ricalinden Şeyhi Mahmut Paşa unvanı ile anılan Şeyhi Paşa da Kırşehirlidir. Kırşehir'in diğer ünlü bilginlerinden olan ve Mir'at şöhreti ile anılan Mevlana Mehmet isimli zatın babasının adı Veli, dedesinin adı Rasûldür. Hala bu aileye Rasul Oğulları denilmektedir. Kırşehir'de yetişen büyüklerden birisi de Osman Ragıptır. Hicri 1190

(1776-1777) doğmuştur. İlk tahsilini Kırşehir’de tamamlayan Osman Ragıp Kayseri, Ankara ve İstanbul’da eğitimini tamamlayarak ömrünün sonlarına doğru tekrar Kırşehir’e gelmiş ve burada Kırşehir Müftülüğü görevini yapmıştır. Toklumenli Aşık Sait Hicri 1251 (1835/1836) senesinde Toklumen köyünde doğmuş, Hicri 1326’da (1908/1909) yine bu köyde ölmüştür. 22 yaşında kendi türkülerini söylemeye başlamış bu ozanın koşmaları Karacaoğlan’a benzemektedir. Kırşehir’de yaşamış Süleyman Türkmani’nin torunlarından Osman Hilmi’de Kırşehir’de doğmuş, tahsilini burada tamamlamış Arapça ve farsça öğrenmiştir. Bu iki dilde de şiirleri bulunan bu zat Kırşehir’den Servet-i Fünun dergisine yazılar göndermiştir.

Cevat Hakkı Tarım, bu bilgilerden sonra kitabını indeks (s.236-248), tahsisler ve ilaveler (s. 250-251), bazı heykel ve kitabe resimleri (toplam 7 sayfa), en son sayfada da Kırşehir’e ait bir harita ile bitirmektedir.

Kırşehir’in coğrafi, tarihi ve kültürel özelliklerinin anlatıldığı, 1938 yılında kaleme alınan bu eser kendi döneminde yazılmış bir “kent tarihi” çalışması olarak nitelendirilebilir. Eskiçağlardan başlayarak Cumhuriyet’in ilk yıllarına değin şehirde yaşayan tarihi şahsiyetler hakkında da derli toplu bilgiler sunan kitap, özellikle bu alanda akademik çalışma yapanlara bir önemli kaynaktır. Cevat Hakkı Tarım, kitabının son sözünde bir özeleştiri yaparak bazı eksiklikleri olabileceğini ifade etmektedir. Ancak kitabın yazıldığı dönem göz önünde tutulduğunda, bunun doğal olduğu söylenebilir. Zira yeni Cumhuriyet Türkiye’si tarihi eserleri, anıtları bu tarihlerde yapılandırmaya ve yenileştirmeye başlamıştır. Dolayısıyla aktarılan bilgilerde bir takım eksiklik olması muhtemeldir. Yazar, bu kitaptan sonra ikinci bir kitapla bilgileri daha da detaylandıracağını ve yeni yetişen Cumhuriyet kuşağına bir önder olma çabasını ifade etmektedir.